

INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ OBECNÍHO ÚŘADU DÍLY

Dílčák

září 2009

č. 3 /2009

Pouťová výstava

Ve znamení kaktusů a minerálů

1. Informace o dění v obci

Zprávy z obecního zastupitelstva

Zasedání ZO ze dne 16.6.2009

Zastupitelstvo obce

a) schvaluje:

1. technické vybavení kontaktního místa CZECH POINT firmou Jafa Domažlice
2. podání přihlášky do soutěže „Obec přátelská rodině“
3. Souhlasné stanovisko k napojení stavby p. M. Slabého na místní komunikaci dle přílohy č.1 za podmínek, že budou dodrženy zákonné normy
4. žádost o uzavření úplatné smlouvy o smlouvě budoucí se ZŠP Net, s.r.o. a obcí Díly na zřízení VB (věcné břemeno) na obecních pozemcích p.č. 2267/2, 1656/1, 1680/16 a 1680/19 k.ú. Díly za účelem vedení plynovodního vedení v délce cca 80 m ke stavbě p. M. Slabého
5. žádost p. M. Slabého o zřízení VB na obecních pozemcích p.č. 1680/19 k.ú. Díly pro vstup provádění údržby a napojení vodovodní, kanalizační, elektro a plynové přípojky
6. doplnění ceníku o částku 200 Kč/hod. za vyhledávání informací dle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů
7. změnu rozpočtu dle přílohy č. 3 mimo zvýšených neinvestičních nákladů na žáky MŠ a ZŠ Klenčí
8. podepsání dodatku č. 3 ke smlouvě č. 5261, která se jedná zvýšení poplatku

za svoz tříděného odpadu
9. Vykompenzování částky 20 000 Kč pro SDH Díly za odpracované brigádnické hodiny

b) ukládá starostovi obce:

1. zahájit jednání se starostou městyse Klenčí ohledně neinvestičních nákladů za žáky MŠ a ZŠ Klenčí za rok 2008

c) neschvaluje:

1. odpuštění poplatku za komunální odpad p. Švábovi

d) bere na vědomí:

1. kontrolu usnesení ze dne 6. 5. 2009
2. zápis z mefitické dohlídky KUPK, odboru ekonomického

Zasedání ZO ze dne 30.7.2009

Zastupitelstvo obce

a) schvaluje:

1. vyhlášení záměru na prodej části obecního pozemku vedeného jako ostatní plocha - p.č.2235/5 o výměře 51 m² za 200 Kč/m², zahrada u Kyrglíků
2. zřízení el.přípojky k panu Slabému přes obecní pozemky p.č.1680/16 a 1680/19
3. koupi počítačového programu, vybavení a dat MISYS 9 od GEPRO s.r.o. Praha
4. vyhlášení záměru o pronájmu nebytových prostor v obecní budově č.p.74 dle podmínek záměru
5. poskytnutí 500 Kč Centru pro zdravotně postižené v Domažlicích

b) ukládá starostovi:

1. podepsat smlouvu o uzavření budoucí smlouvy o zřízení věcného břemene u obecních pozemků p.č.1680/16 a 1680/19 – el. přípojka k panu Slabému
2. podepsat „Licenční smlouvu č.924/2009 na převod práv k používání počítačového programu vybavení a dat MISYS 9“

c) neschvaluje:

1. poskytnout finanční podporu hokejovému oddílu HC Domažlice, Husova 42, 344 01 Domažlice

d) bere na vědomí:

1. zápis z 2. zasedání finančního výboru 2009

Zasedání ZO ze dne 19.8.2009

Zastupitelstvo obce

a) schvaluje:

1. prodej části pozemku p.č. 2235/5 v k.ú. Díly o výměře 51 m² za cenu 200 Kč/m² p. K. Gargalasovi, bytem Díly 12
2. pronájem nebytových prostor v bývalé MŠ v obci Díly č.p. 74 p. M. Slabému, bytem Praha
3. nájemní smlouvu mezi obcí Díly a p. M.Slabým o pronájmu nebytových prostor v bývalé MŠ v obci Díly
4. žádost manželů Kuglových o pokácení stromu na pozemku p.č.1848 v k.ú. Díly

Ostatní informace

1. Obecní vodovod a kanalizace – od posledního vydání Dílčáku nedošlo v této oblasti k žádným změnám a doufáme, že pozitivní zprávy týkající se kompletního odkanalizování obce vám budeme moci poskytnout v prosincovém vydání.

2 Ostatní

Občanské sdružení pro záchranu historických varhan v Klenčí požádalo obecní úřad v Dílech, aby zveřejnil v našem periodiku žádost o poskytnutí jakéhokoliv finančního příspěvku jak od občanů, tak i firem působících v naší obci. Občané i firmy mohou finanční dary předat osobně přímo „Sdružení“, které zastupuje pan Vojtěch Secký nebo do kanceláře OÚ v Dílech.

OÚ žádá rodiče, aby vysvětlili svým dětem, že upravené a čisté veřejné prostranství je vizitkou celé obce a je škoda, když pří-

mo uprostřed vsi se povalují polámané větve z kaštanů, které ztěžují sekání trávy.

13.12.2009 proběhne, v obecním sále, již tradiční předvánoční setkání občanů naší obce. Akce bude zahájena v 15. hod. vítáním občánků a od 16. hod. budou hrát k tanci a poslechu manželé Tesařovi z Křenov.

Dílská pouť proběhla letos za krásného počasí a můžeme konstatovat, že se opět vydařila. Jsme rádi, že se konala výstava, která byla vždy jedním z hlavních tradičních programů o pouti. Děkujeme proto hlavním aktérům, p. J Cvačkovi a Ing. V. Pillmaierovi, kteří si dali práci a připravili pro návštěvníky opravdu hodnotnou pořívanou na části svých sbírek nerostů a kaktusů. Na dobrovolném vstupném bylo vybráno během dvou dnů konání 4.160 Kč. Naši pouť zpestřila

svým hudebním vystoupením u Dílské kapličky také dechovka Horalka, kde bylo vybráno 2.700 Kč. Od stánkařů a pouťových atrakcí jsme obdrželi 1.500 Kč. Celkové příjmy z dílské pouti byly 8.360 Kč, výdaje činily 8.600 Kč. Ještě jednou děkujeme všem, kteří pomohli ke zdárné přípravě pouti.

Dne 3.7.2009 bylo slavnostně otevřeno dětské hřiště, které si za své vzalo sdružení Rodiče za hřiště. Obecní úřad touto cestou děkuje všem iniciátorům, sponzorům a zejména rodičům, kteří se na všech přípravách podíleli a vytvořili tak krásné prostředí pro místní děti. Děkujeme.

2. Zprávy o práci složek v obci

Sbor dobrovolných hasičů

Dílští hasiči si v uplynulém období dopřáli prázdninový čas. Přesto jejich činnost stojí za zaznamenání. Zúčastnili se memoriální soutěže v Postřekově, kde obsadili muži i veteráni 2.místa a ženy jedno první a jedno druhé místo. Čtyři členové sboru (Petr Ježo, Pavel Knopf, Miroslav Mazanec a velitel družstva Jan Sokol) se zúčastnili čtyřdenního cvičení JPO okresu Domažlice, kde si prohloubili znalosti o dýchací technice, zdravotvědě a ve všeobecné činnosti při zásazích. V pracovní činnosti se hasiči věnovali úklidu prostranství u starého vodojemu a připevnili nový nápis na hasičskou zbrojnici. Věnovali se i sportu. Zúčastnili se pochodu na Ostrý, který organizoval TJ Sokol, několik členů sboru sjíždělo ve dnech 20-23.srpna řeku Vltavu na raftu a členové výboru i s manželkami uspořádali v neděli 13.září cyklistický výlet na Sycherák. V neděli 27.září uskutečnili cyklistický výlet na Dračí jezero u Furth in Waldu v délce cca 80 km. Na měsíc říjen připravují sběr železného šrotu. Konkrétní termín bude oznámen.

Postřekovský memoriál s netradičním zakončením útoku

TJ Sokol Díly

Kuželky

Pouťový turnaj se letos hrál ve dnech 3.-5.července. Přišlo si zahrát 15 mužů a 6 žen. Putovního „Kozinu“ si odnesl Pittr Jaroslav s nejlepším výsledkem 24 a 23 kuželek. I o dalším pořadí rozhodovaly druhé a třetí náhozy. Druhý Pittr Lukáš naházel 24, 22 a 21 kuželek a třetí Kuželka Josef st. 24, 22 a 20 kuželek.

Z žen byla nejlepší Knopfová Václava – 22 kuželek. Druhá Pittnerová Miluše naházela 21 kuželek a třetí Kuželková Jana 19 kuželek.

Soutěž družstev

Podzimní část Přeboru Plzeňského kraje začala už 19.září. Naše Áčko hrálo první zápas na kuželně ve Stříbře, kde prohrálo 12:4.

Okresní soutěž družstev, ve které hraje jen 7 družstev, začíná 2. října 2009. Družstvo B – muži hraje v Havlovičích a družstvo C – ženy hraje doma v pátek od 17 hodin s Havlovičemi D.

Domácí kuželkářské zápasy

A – Havlovice A so 26.9.2009, 14 hodin
C – Havlovice D pá 2.10.2009, 17 hodin
B – C pá 9.10.2009, 17 hodin
A – Holýšov so 10.10.2009, 14 hodin
C – Újezd B pá 16.10.2009, 17 hodin

B – Pec B pá 23.10.2009, 17 hodin
A – Újezd A so 24.10.2009, 14 hodin
C – Pec A pá 6.11.2009, 17 hodin
A – Havlovice B so 7.11.2009, 14 hodin
B – Újezd B pá 13.11.2009, 17 hodin
A – Škoda Plzeň B so 5.12.2009, 9 hodin

Kopaná

Pouťový zápas ženatí proti svobodným byl sehrán v sobotu 29.června a skončil vítězstvím svobodných.

Nohejbal

Turnaj v nohejbale se konal v sobotu 10.července za účasti 9 tříčlenných družstev.

Ve finále zvítězilo družstvo Klenčí, na 2. místě skončil Babylon, družstvo Dílů bylo třetí.

Pochod směr Ostrý (Šumava)

V sobotu 5.září odjelo 45 účastníků výletu autobusem z Dílů na Špičák. Odtud se pokračovalo pěšky k Černému jezeru a dále jsme si prohlédli vodopád na Bílém potoku. Ze Statečku, kde byl odpočinek a svačina, jsme došli úzkou a kamenitou pěšinou až na vrchol Ostrý. Škoda, že nám počasí příliš neprálo a nebyl dobrý rozhled. Po malém občerstvení jsme sešli do obce Hamry, kde byl pochod zakončen na zahradě pana Štefana Arendáše.

Po 18 km pochodu přišla každému vhod gulášová polévka a klobása, kterou zde pro nás přichystali pánové Holub, Konopík Josef (Špalek) a Sýkora.

Kolem 18.hodiny jsme odjeli autobusem zpátky na Díly. Příště pojedte s námi!

Vrchol Ostrého v mlze

Ještě pár zajímavých fotografií z hasičského memoriálu v Postřekově.

Dílská reprezentace

Takové momenty k memoriálu patří...

Zakončení útoku, teď to jen všechno sbalit....

3. Životní jubilea

V tomto období oslaví svoje narozeniny tito občané:

Červenec: Kapic Josef, Vlček Bohuslav, Pavlíček Josef, Pittner Milan, Anderlová Hana, Zmeškalová Zdeňka, Kapic Josef.

Srpen: Šleisová Věra, Řezníčková Marie, Dočkálek Viktor, Vavříček Bohuslav, Buršíková Barbora, Volfiková Marie.

Září: Sokol Miroslav, Dado Milan, Milisder-

fer Drahoslav, Svoboda František, Kuželková Marie, Ochotný Václav, Sokol Josef.

Přejeme jim hodně zdraví, spokojenosti a životního elánu do dalších let.

Redakční rada obdržela následující vzpomínku, kterou v plném znění otiskujeme:

„Vážené zastupitelstvo a vážená redakční rado obecního zpravodaje, dovoluujeme si Vás

požádat o otištění vzpomínky na pana Jana Záhoře Otec byl skutečným patriotem Vaší obce, což se přeneslo na celou naši rodinu. Bohužel značná vzdálenost od našeho trvalého bydliště nám nedovoluje navštěvovat naši chalupu po otcových rodičích častěji. Za kladné vyřízení naší žádosti Vám předem děkujeme.“

Vážení přátelé,
s hlubokým zármutkem si Vám dovoluujeme oznámit,
že nás navždy opustil

pan Jan Záhoř

trvalým pobytem v Bílině avšak srdcem vždy v jeho druhém domově na Dílech. Všichni kdo jste ho znali, uctěte prosím jeho památku tichou vzpomínkou.

Jménem pozůstalých: manželka Dobruška
syn Jan

5. Zajímavé události

Vážení čtenáři,

protože se blíží desáté výročí úmrtí Jana Smudka, bývalého občana Dílů, přinášíme Vám ve spolupráci s historikem - profesionálem PhDr. Petrem Kourou článek zabývající se v širších souvislostech osobou Jana Smudka, jeho působení v protifašistickém odboji, útku za hranice a dále pak v exilu. Jak je v textu uvedeno, činy Jana Smudka byly rozporuplně

vnímány zejména na Chodsku kvůli dopadům jeho činnosti na místní obyvatele. Tímto článkem dáváme čtenářům možnost utvořit si vlastní názor na Jana Smudka, případně poopravit množství tradovaných polopravd.

Protože považujeme Jana Smudka za významného člověka, který aktivně bojoval proti německému fašismu a tedy i za významného občana Dílů, přinášíme vám toto

seriozní historiografické dílo v původní nezkrácené verzi a věříme, že i když svým rozsahem přesahuje naše zvyklosti, bude přijat čtenáři Dílčáku se zájmem. Panu Kourovi za poskytnutí textu velice děkujeme, také děkujeme historiku Jaroslavu Čvančarovi, z jehož archivu pocházejí fotografie, kterými tento text doprovázíme.

Smudkova aféra v kontextu nacistické okupační politiky

Petr Koura

Osoba mládežnického aktivisty a pracovníka protinacistického odboje Jana Smudka (1915-1999) není dnes příliš známa nejen české veřejnosti, ale ani historické obci. Jedná se přitom o člověka, který byl po určitou dobu nejhledanějším mužem v tzv. protektorátu Čechy a Morava a do jisté míry ztělesňoval a symbolizoval pro českou společnost aktivní protinacistický odboj. Na Smudkovo dopadení byla tehdy vypsána stodvacetitisícová odměna, vyhlášky s jeho podobiznou vlály po celém protektorátu. Smudkův příběh se stal dokonce námětem několika hraných filmů. Přesto je dnes osoba Jana Smudka vnímána poněkud kontroverzně, neboť jeho odbojovní

vé činy vyvolaly rozsáhlá represivní opatření. Za negativní vnímání Smudkovy odbojové práce může nejspíše i dědictví komunistické historiografie, která jeho činnost označila za „krajně nezodpovědnou“ a „lehkomyslnou“. tzv. Smudkovu aféru (tedy „kladenský případ“ z června 1939 a Smudkův útek z února a března následujícího roku) je nutné ovšem vnímat v širších souvislostech. Je třeba ukázat, jak na události spojené se Smudkovou činností pohlížel nacistický bezpečnostní aparát, neboť v důsledku jeho hodnocení jednali poté představitelé okupační správy protektorátu Čechy a Morava.

Jan Smudek se narodil 8. září 1915 v Bělé

nad Radbuzou v rodině železničního zaměstnance. Po absolvování obecné školy započal studium na gymnáziu, kterého však po dvou letech zanechal. Vychodil poté domažlickou měšťanku. Již od školních let měl Jan Smudek konflikty s autoritami – byl klasifikován trojkou z chování a učňovský poměr v jedné domažlické strojárně musel ukončit pro trvalé rozpory s mistrem. Vyučil se nakonec elektroinstalátérem a zároveň absolvoval odbornou živnostenskou školu. Od roku 1936 pokračoval ve studiích na dvouleté průmyslovce v Plzni. O prázdninách pak příležitostně pracoval v muničním oddělení plzeňské Škodovky, kde se nejspíše naučil zacházet se zbraněmi.

Jan Smudek

Ve svém volném čase se Smudek angažoval ve skautském hnutí. Byl jeho funkcionářem (tzv. rádcem) a odborným instruktorem ve třetím skautském oddíle v Domažlicích. Smudek zde údajně vynikal tělesnou zdatností, fyzickou silou a také nevšední statečností. Byl též náruživým radioamatérem. Zároveň aktivně působil v domažlickém Sokolu a národně-socialistické mládežnické organizaci. Tuto politickou orientaci „zdědil“ Smudek po svém otci, který v roce 1929 zemřel.

Prvorepublikové vlastenecké prostředí, v němž Jan Smudek vyrůstal, mělo zásadní vliv na formování jeho názorového a hodnotového systému. Když byla v květnu 1938 vyhlášena vojenská pohotovost, přihlásil se Smudek dobrovolně do československé armády, ačkoliv měl ze studijních důvodů povolen odklad základní vojenské služby. Po odvolání mobilizace se Smudek navrátil do Plzně a po několik týdnů zde zasedal do školních lavic ve vojenské uniformě. Po úspěšně složené maturitě nastoupil ve školním roce 1938/39 na vyšší mistrovskou školu do Kladna. Zde ho zastihl i příchod německých okupačních vojsk 15. března 1939.

Během jednoho z následujících víkendových pobytů v Domažlicích se pak Jan Smudek zúčastnil tajného zasedání místního skautského oddílu. Jeho členové zde přísahali, že budou aktivně bojovat proti okupantům. Podobné přísahy se v emotivní atmosféře po 15. březnu 1939 odehrávaly poměrně často, a to především v legionářských kruzích. Přísahal se na československé prapory či legionářské zástavy, domažličtí junáci pro změnu stvrzovali své odhodlání padnout v boji „proti vetřelcům“ na zásobník nábojů.

Jedním z prvních úkolů, který si mladí vlastenečtí Chodové zvolili, bylo obstarávání zbraní a střeliva. Brzy poté se skutečně Janu Smudkovi podařilo s pomocí svých dvou přátel obstarat německou armádní pistolí. Stalo

se tak v pražském hostinci „U čísla“ při taneční zábavě, na níž byli přítomni němečtí poddůstojníci. Smudek jednomu z nich odcizil služební zbraň z opasku odloženého na židli. Jednalo se o pistolí značky Parabellum, ráže 9 mm. Po válce však Smudek přiznal, že jej při tomto činu pravděpodobně sledovali hrající hudebníci. Smudek tak nejspíše spoléhal, stejně jako v několika dalších podobných situacích, na jejich vlastenecké citění.

7. června 1939, v předvečer církevního svátku Božího těla, pak navštívil Jan Smudek se svými spolužáky kladenské kino „Korzo“. Po skončení představení, asi tak v půl jedenácté, se odebral spolu s dalším studentem mistrovské školy Františkem Petrem do restaurace „U Šamsů“ ve Váňově ulici. Tento lokál, stejně jako celá Váňova ulice, byl místem s nevalnou pověstí, kde bylo možno zastihnout lehké ženy. Smudek s Petrem si objednali pivo a pozorovali, jak se u protějšího stolu baví německý policista s mladou dívkou, šatnářkou zdejšího podniku. Jednalo se o vrchního strážmistra německé pořádkové policie Wilhelma Kniesta. Němec za svoji společníci platil a byl již značně podnapilý. Smudek chtěl údajně policistovi odcizit jeho služební zbraň podobným způsobem, jako to učinil před nedávnem v Praze. Jelikož se k tomu nenaskytl vhodná příležitost, rozhodli se oba mladíci překvapit německého strážmistra na cestě do policejních ubikací, vzdálených od restaurace několik stovek metrů. Smudek i Petr bydleli totiž nedaleko těchto míst a tudíž výborně znali terén. Kromě toho byli oba ozbrojeni – Smudek měl připravenou svoji německou armádní pistolí, Petr zase pro změnu bubínkový revolver ráže 6,35 mm.

Těsně před jednou hodinou po půlnoci pak Kniest opustil lokál, a zamířil, jak studenti předpokládali, k policejním kasárnám. Oba mladíci, kteří odešli z restaurace těsně před ním, kráčeli pomalým krokem před policistou. Na rohu Váňovy a Hruškovy ulice se znenadání otočili a Smudek jej vyzval, aby zdvihl ruce. Kniest se chtěl bránit a sáhl po služební pistolí. O několik vteřin později však již ležel na ulici v tratolišti krve s prostřelenou hlavou.

Co přesně se ve Váňově ulici několik minut po jedné hodině odehrálo, není dosud zcela objasněno. Oba přeživší aktéři nám totiž zanechali poněkud odlišná líčení, která navíc příliš nekorespondují s některými dobovými dokumenty. A není divu, neboť u obou svědectví nacházíme pádné důvody, proč jim příliš nedůvěřovat – František Petr popisoval Kniestovo zavraždění ve vyšetřovací vazbě gestapa, zatímco Jan Smudek jej líčil s několikaletým odstupem po návratu do vlasti, ověřen navíc aureolou národního hrdiny. Z Petrových protokolů a Smudkových vzpomínek čerpala také dosavadní literatura o „kladenském případu“, která dospěla k závěru, že Kniest byl zabit

Smudkovým výstřelem do levého horního rtu, načež padl na znak k zemi. Úřední dokumenty však naznačují, že celá událost mohla proběhnout poněkud jinak.

V prvé řadě o tom svědčí zjištění MUDr. Jiřího Váni, který Kniestovu mrtvolu na místě činu ohledával. Tento policejní lékař mimo jiné konstatoval: „Podrobnějším ohledáním dutiny ústní zjištěna v této rozbitá zubní protéza a vyražení zubů horní čelisti, zejména stoliček, proražením levé poloviny tvrdého patra, vedoucím k úplnému otevření levé dutiny ústní. Toto zranění zdá se nasvědčovatí tomu, že před vlastní smrtící střelnou ranou [...] předcházel prudký úder v levou polovinu obličeje v místech horní čelisti, vedoucí k omrácení napadeného.“ Zdá se tedy, že na Kniesta nebylo pouze stříleno, nýbrž že byl i udeřen do obličeje, a to dosti prudce. Vedle toho byly na německého policistu vypáleny celkem tři rány – dvakrát střílel Smudek, jedenkrát jeho druh. Petrova střela „pouze“ prolétla hrbetem policistovy pravé ruky, zatímco Smudek jednou Kniesta minul a jednou jej smrtelně zasáhl do obličeje. Smudek po válce hovořil pouze o svém jediném výstřelu, zato Petr na gestapu vypověděl, že druhá Smudkova rána vyšla z jeho pistole nedopatřením právě ve chvíli, kdy se nad ležícím policistou skláněl, aby mu odebral jeho služební pistolí.³ Ve stejném smyslu vypovídá i lékařský nálezk MUDr. Váni: „Toto smrtelné zranění způsobeno bylo střelnou ranou, nastalou po předchozím pravděpodobném omrácení zepředu a po sražení napadeného k zemi do polohy na znak. Střelení nastalo pak ze vzdálenosti menší jednoho metru ze shora, ve směru probíhajícím téměř kolmo k zemi.“

Zdá se tedy, že Smudek německého policistu napoprvé netrefil. Nejspíše k němu poté přiskočil a ranou pěstí do obličeje jej srazil k zemi a omráčil, svou roli zde mohl sehrát i Kniestův podnapilý stav. Smudek poté zdvihl policistovu čepici a chtěl mu odebrat i zbraň, ale v tom okamžiku vyšla z jeho vlastní pistole další rána, která zasáhla německého strážmistra do levého horního rtu a způsobila mu okamžitou smrt. Smudek zpanikařil a utekl, aniž by Kniestovi zbraň skutečně odebral. Oba studenti poté uprchli z místa činu do nedalekého Smudkova podnájmu v Hrabětově ulici. Z výše uvedeného se zdá tedy dosti pravděpodobné, že Smudek s Petrem nezamýšleli Kniesta zavraždit, nýbrž pouze připravit o služební zbraň.

Oba studenti měli navíc veliké štěstí. Místo, kde provedli svůj čin, bylo v noci poměrně frekventované a navíc se nacházelo v bezprostřední blízkosti tanečního podniku „Srdíčko“. I když v tomto lokálu nebyly výstřely z jejich pistolí slyšet, mohl někdo ve chvíli přepadení Kniesta z tohoto baru vycházet a stát se tak nechtěným pozorovatelem jeho zavraždění.

Místo, kde ke Kniestově zavraždění došlo, se navíc nacházelo na hlídkové trase českých četníků. Svědkem činu se málem stal i sám velitel kladenského četnictva major Josef Vít, který několik minut před Kniestovým zavražděním procházel v civilu Váňovou ulicí a zaregistroval tak nejen říšskoněmeckého policistu, ale i jeho oba průvodce.

Jako první však dorazil na místo činu Kniestův kolega, policejní vrchní strážmistr Richard Friedmann. Ten se v nedalekých policejních ubikacích právě ukládal ke spánku, když zaslechl výstřely. Okamžitě se vydal do míst, odkud přicházely, a objevil zde bezvládné Kniestovo tělo. Během pár minut se zde shromáždilo několik dalších lidí, z nichž někteří se stali též prvními podezřelými. Na místo zanedlouho dorazil i major Wallesch, velitel Kniestovy jednotky, který začal podnikat první investigativní kroky. Dvě hodiny po Kniestově zatčení tak vyrozuměl telefonicky o tomto činu pražskou služebnu gestapa a žádal ji o zaslání speciální vyšetřovací komise. Ta se v průběhu několika hodin skutečně zformovala a odebrala do Kladna. Vedl ji kriminální komisař Werner Michaelis, dále ji tvořili vrchní kriminální asistent Tischler, kriminální asistent Heinz Diabo a tlumočnický dr. Hermann Feikus. Tým vyšetřovatelů záhy doplnil SS-Obersturmführer Harald Wiesmann, který se později stal velitelem nově zřízené venkovní služebny gestapa v Kladně. Již v 8 hodin podával vedoucí vyšetřovací komise první telefonické hlášení svým nadřízeným. Ve stejnou dobu byl také o Kniestově zavraždění informován říšský vedoucí SS a šéf nacistické policie Heinrich Himmler.

Vyšetřovací komise záhy na místě konstatovala skutečnost, kterou nacisté tušili již od samého počátku – Kniestova vražda má zřejmě politický podtext. Vyšetřování totiž prokázalo, že Kniest neměl nejen v průběhu inkriminovaného večera, nýbrž ani během svého pobytu v Kladně žádný osobní konflikt. Policista navíc v tomto městě sloužil teprve devátý den a zdálo se nepravděpodobné, že by měl kdosi zájem na tom zavraždit právě jeho. Motiv, kvůli němuž byl Kniest napaden, musel vyšetřovatelům zákonitě uniknout – Kniestova pistole zůstala v jeho pouzdře a nikoho tudíž nenapadlo, že právě ona se stala příčinou policistovy smrti.

V dopoledních hodinách 8. června se do Kladna dostavil také státní tajemník při úřadu říšského protektora a velitel německé policie a SS v protektorátu Karl Hermann Frank. Patrně z jeho podnětu vyhlásil kladenský oberlandrát dr. Meusel pro obec Kladno, Kročehlavy, Rozdělov, Dřín a Dubí stanné právo. Bylo okamžitě zakázáno shromažďování pod širým nebem a veškeré veřejné místnosti (biografie, divadla apod.) byly uzavřeny, včetně škol a mateřských školek. V době od 20 do 5 hodin bylo zakázáno zdržovat se na

ulicích s výjimkou osob, které prokazatelně cestovali do nebo ze zaměstnání. Represivní opatření prvního německého stanného práva v protektorátu však dopadla i na konkrétní osoby. Jelikož bylo podle vyšetřujících orgánů nepochybné, že pachatelé útoku byli Češi, bylo zatčeno kladenské zastupitelstvo v čele se starostou Františkem Pavlem. Správou města byl pověřen vedoucí místní organizace NSDAP ing. Steindörfer. Kromě toho bylo kladenskému obyvatelstvu dáno ultimátum – pokud nebudou pachatelé činu dopadeni do 20 hodin následujícího dne, měla následovat další opatření.

Hněv okupantů dopadl i na českou policii. Její kladenský oddíl byl za dohledu K. H. Franka odzbrojen, jeho činnost zastavena a nahrazena jednotkou říšskoněmecké policie. Oficiálně bylo toto nařízení zdůvodněno „neplněním služební povinnosti“. Tajně hlášení německé vyšetřovací komise však poodhaluje pravou příčinu tohoto zákroku – nacisté se domnívali, že čeští policisté se snaží vyšetřování Kniestovy vraždy mařit. Naproti tomu si počínal při vyšetřování mimořádně iniciativně velitel kladenského četnictva major Vít. Pravidelně tak chtěl odčinit skutečnost, že byl v okamžiku vraždy poblíž místa činu a vyvrátit tak podezření, že má s Kniestovým napadením cokoliv společného.

Z dokumentů německé vyšetřovací komise vyplývá, že „kladenský případ“ nebyl okupační mocí vnímán jako vražda jednoho Němce, nýbrž jako útok na nové státní uspořádání českomoravského prostoru: „Čechové všeobecně v této době doufali, že se jim za pomoci povstání, případně se zahraniční pomocí, podaří svrhnout německou nadvládu. Počítali též s nějakou Bartolomějskou nocí, jak dokazují četné v této době zadržené letáky a od Čechů zjištěné výroky. (Vražda jako signál k povstání?) Večer 7. 6. 1939 vyšel v kladenském vydání Českého slova článek, který poukazyval na to, že na svátek Božího těla (8. 6. 39 – den vraždy) došlo před 50 lety ke srážkám mezi Němci a Čechy, které si vyžádaly dokonce i oběti na životech. (Příprava na vraždu?)“ Zdá se tedy, že nacisté vnímali Kniestovo zavraždění v širším kontextu tehdejší silně protiněmecké nálady českého obyvatelstva a že tvrdá opatření proti kladenským občanům měla tuto náladu mírnit.

Vyšetřovatelé byli též přesvědčeni, že Kniestova vražda byla dílem organizované skupiny a ani na okamžik si nepřipouštěli možnost, že by byla aktem individuálním. V tomto názoru je podporoval i fakt, že jedině, co se Kniestovi po jeho zavraždění ztratilo, byla jeho služební čepice. Domnívali se, že mohla být pachatelé zcizena jakožto vítězná trofej.

Nacisté se pokoušeli vypátrat pachatele vraždy nejen za použití metody biče, ale i cukru. Již 8. června 1939 tak vypsali vrchní stát-

ní návladní při Německém zemském soudu odměnu 100 tisíc korun za zprávy, které povedou k dopadení Kniestových vrahů. Vyhláška již výslovně uváděla, že z činu jsou podezřelí dva muži, kteří seděli nedaleko zavražděného krátce před činem v restauraci „U Samsů“. Vyšetřovatelé vraždy se totiž domnívali, že pachatele musel při činu nebo následném útěku některý z kladenských občanů vidět. O dva dny později pak vypsalo další padesátitisícovou odměnu na údaje o kladenských střelcích také protektorátní ministerstvo vnitra.

Z uvedených údajů jasně vyplývá, že nacistickému okupačnímu aparátu velmi záleželo na dopadení Kniestových vrahů. Zdá se tedy až neskutečné, že k němu bezprostředně po činu nedošlo. Smudek s Petrem, nacházející se pouhých 235 metrů od místa činu ve Smudkově podnájmu, se ráno vypravili na vlak do Prahy, aniž by byli cestou kontrolováni. Smudek měl přitom s sebou v aktovce jak obě pistole, tak Kniestovu čepici. Po příjezdu do Prahy navštívil Smudek svého přítele, domažlického rodáka Jaromíra Hánu, u něhož obě střelné zbraně uschoval. Policejní čepici pak v zatěžkaném balíčku spustil na dno Vltavy. Ještě téhož dne večer se Smudek do represem postiženého Kladna vrátil.

Vyšetřování tehdy již běželo na plné obrátky. Byli zatčeni všichni lidé, o nichž bylo zjištěno, že se v pozdních nočních hodinách zdržovali v restauraci „U Samsů“, a to včetně majitele a personálu. Vyšetřovatelé tak získali popis obou podezřelých mladých mužů. Přesto nelze vyloučit, že již zde někteří vyslychaní záměrně sdělovali vyšetřovatelům zavádějící údaje. Tak například Grettl Škvárová, s níž Kniest těsně před smrtí flirtoval, označila oba pachatele za dělníky s odvoláním na jejich zanedbaný zevnějšek. Sami vyšetřovatelé později připustili, že hodnověrnost těchto výpovědí není příliš vysoká, neboť zadržení byli internováni ve společné místnosti a mohli se tak na jednotlivých výpovědích domluvit. Skutečnost, že gestapo nemělo kromě popisu podezřelých žádné další informace o pachatelích, vedla k přitvrzení represivních opatření. Nepomohlo ani politování, které nad „kladenským případem“ přišel vyslovit K. H. Frankovi samotný předseda protektorátní vlády generál Alois Eliáš. Byly zatčeni další významní kladenská občané jako rukojmí, celkový počet internovaných tak dosáhl počtu 111 osob. 9. června 1939 kladenský oberlandrát vyhlásil, že osoba, která pachatele Kniestovy vraždy zná a neoznámí, bude zastřelena. Zároveň byla na obce kladenského policejního obvodu uvalena pokuta 500 tisíc korun, na jejímž zaplacení se měli podílet především „benešovci“ a Židé, ušetření měli být naopak dělníci. Nacisté tedy považovali za Kniestovy vrahy příslušníky probenešovského odboje, a je nutno říci, že v tomto ohledu se skutečně nemýlili. Lhůta

Jan Smudek a Dr. Edvard Beneš

pro vydání pachatelů byla prodloužena o 24 hodin, tedy do 10. června do 20 hodin, pak měla přijít další výstražná opatření.

16 hodin před vypršením ultimáta však došlo na druhém konci protektorátu k události, která podstatně ovlivnila vývoj situace i v samotném Kladně. V Náchodě se opila skupina říšskoněmeckých policistů a zaútočila na zdejší synagogu. Když se jim pokusili ve výtržnostech zabránit čeští policisté, zaútočili Němci na jejich služebnu. Dva z útočníků, Georg Bull a Paul Stehr, poté vyraženým oknem vnikli do policejní budovy a zastřelili zde spícího českého strážmistra Jaroslava Müllera. V této situaci nebylo tedy možné nadále pokračovat v politice represí. Říšský protektor Konstantin von Neurath tak 10. června 1939 oznámil, že opouští v souvislosti s „kladenským případem“ od dalších plánovaných opatření, a to s odvoláním na vstřícné chování českého obyvatelstva a protektorátní vlády. O dva dny později pak pro změnu navštívil K. H. Frank generála Eliáše a omluvil se za chování svých podřízených. Pohřeb strážmistra Müllera se pak stal vlasteneckou demonstrací, zúčastnilo se jej údajně na 25 tisíc lidí.

V odvolání represivních opatření na kladenském okrese však mohla sehrát roli ještě jiná skutečnost. 10. června 1939 oznámila jistá Blažena Šolcová na četnické stanici v Kladně, že Wilhelma Kniesta zavraždil jí známý kriminálník Josef Čechák. Agilní četnický velitel major Vít toto zjištění okamžitě hlásil příslušníkům gestapa, kteří se po této stopě lačně vydali. Nevadilo jim ani to, že Šolcová se živila na kladenských ulicích coby prostitutka a měla patrně ke svému udání jisté osobní důvody. Atmosféra, kterou nacisté v Kladně vyvolali, totiž přímo nabádala k vyřizování osobních účtů. Kasař Čechák byl tedy skutečně koncem června dopaden a vyslýchán ohledně

Kniestovy smrti. Měl tu smůlu, že byl některému ze studentů skutečně podobný, neboť jej za jednoho z možných pachatelů označila i jedna z návštěvnic restaurace „U Šamsů“. Vyšetřující komise tak pod vlivem těchto zjištění připustila, že „kladenský případ“ skutečně nemusel mít politický podtext.

Tento názor ovšem koloval v české společnosti od samého začátku. Ilegální časopis Informační služba národního osvobození (ISNO) tak kupříkladu ve svém vydání z 15. června 1939 napsal: „Jako bleskem rozšířila se zpráva, že tu nejde o politickou vraždu, nýbrž o žárlivou historku říšskoněmeckého policejního úředníka a důstojníka. [...] Zalíbila se mu (Kniestovi – pozn. PK) panička nacistického úředníka, zachutnalo mu také kladenské pivo. V opilosti se popral se svým kamarádem a při střelbě byl zabit.“ Toto sdělení, šířené tzv. šeptanou propagandou, mohlo vzejít z okruhu kladenského policejního lékaře Jiřího Váni, který Kniestovu mrtvolu ohledával, nebo od osoby, jež Váňův úřední záznam o ohledání viděla. Stojí zde totiž: „Dle zjištění dvě nábojnice o průbojnosti projektilu 9 mm jakož i nalezený projektil jsou říšskoněmeckého původu, používané při střelbě německou armádní pistolí.“⁴ Představa, že o tomto faktu bude MUDr. Váňa hovořit i na veřejnosti a zpochybňovat tak oficiální tvrzení o českých pachatelích, byla pro nacisty dosti nebezpečná. Kladenského policejního lékaře proto zatkl a po 6 měsících věznil ve vyšetřovací vazbě na Pankráci.

Jan Smudek mezitím dokončil druhý ročník kladenské mistrovské školy a odjel na rodné Chodsko na prázdniny. Zde pokračoval v odbojové činnosti, a to především v opatrování a ukrývání zbraní a munice. Během letního stanového tábora se pak Smudek s dalšími domažlickými skauty zdokonaloval v branném výcviku, neboť se všeobecně předpokládalo,

že brzy dojde k vypuknutí válečného konfliktu a tudíž i k českému povstání proti nacistické nadvládě.

Ilegální buňka domažlických skautů, vedená účetním Karlem Mathesem, navázala kontakty i s ostatními odbojovými organizacemi v tomto regionu. Především se jednalo o skupinu kolem československého evangelického sboru v Domažlicích, kterou řídil koncipient berní správy Antonín Žlábek spolu s evangelickým farářem Milošem Bičem. Žlábek zprostředkoval junákům určité vojenské znalosti, neboť byl záložním podporučíkem československé armády, domažličtí evangelici zase měli zájem o Smudkovy radioamatérské zkušenosti. Podstatnější (a pro Smudkův osud rozhodující) byly ovšem odbojové kontakty, kterými Žlábkova skupina disponovala. V prvé řadě se jednalo o napojení na odbojové pracovníky z okruhu pražské YMCA, konkrétně Jaroslava Šimsu a Jaroslava Valentu, kteří již v letních měsících roku 1939 patřili k vůdčím osobnostem odbojové organizace Petiční výbor věrní zůstaneme (PVVZ). Když začal Smudek v září 1939 opět jezdit do Kladna do školy, byl Antonínem Žlábkem představen právě sekretáři YMCA dr. Valentovi. Smudek poté působil jako spojka mezi těmito dvěma muži.

S vypuknutím druhé světové války začali domažličtí odbojáři svoji rezistenční činnost stupňovat. Budovali úkryty pro získané zbraně (např. v městské elektrárně nebo ve vodárenských šachtách) a plánovali provádění sabotážních akcí. Rozhodující se v tomto ohledu stalo seznámení s nadporučíkem Otto Bartoškem, pracovníkem vojenské odbojové organizace Obrana národa, který junákům zprostředkoval předání většího množství trhavin. Skauti ve spolupráci se Žlábkovou skupinou připravovali zničení muničního vlaku při průjezdu tunelem do nedalekého německého městečka Furth im Wald. Tento plán se nakonec stal domažlickým odbojářům osudným. V rámci odhalování ilegálních struktur Obrany národa v prvních měsících roku 1940 došlo i k prozrazení odbojových aktivit Otty Bartoška. V polovině března se vlna zatýkání přenesla do Domažlic – jako první byl 15. 3. 1940 zatčen klatovským gestapem Antonín Žlábek, brzy následovali i další. Zbylí odbojoví pracovníci tak mezitím odkládali kompromitující materiál, mimo jiné i z domku Smudkových v domažlické Máchově ulici.

To se však již gestapo dozvědělo o podílu Jana Smudka na práci domažlické odbojové skupiny a požádalo své kladenské kolegy o jeho zadržení. Smudek se však právě nacházel v Brně, kam byl patrně vyslán coby spojka Jaroslavem Valentou. Poté se zdržoval v Praze a do Domažlic přicestoval 20. března 1940 o jedné hodině ranní. Když se v dopoledních hodinách dozvěděl o zatýkání

probíhající v chodské metropoli, rozhodl se spolu s vedoucím skautské odbojové skupiny Karlem Mathesem uprchnout do zahraničí. Odpoledne téhož dne však přijeli Smudka do místa jeho trvalého bydliště zatknout tři příslušníci klatovského gestapa. Smudek se s nimi chystal odejít, když se jej kriminální zaměstnanec gestapa a příslušník SS Jakob Neubauer zeptal, kde se nachází kufr, s nímž Smudek přicestoval do Domažlic. Gestapo se totiž především zajímalo o trhavy, které měly být dle výpovědi zatčených uloženy v jistém kufří. Smudek odpověděl, že kufr se nachází na půdě a vyzval Neubauera, ať jej tam následuje. Na půdě pak vytáhl z úkrytu jednu ze svých pistolí, vystřelil na překvapeného Neubauera a v nastalém zmatku uprchl.

Ačkoliv Smudek gestapáka nezabil, ale „pouze“ těžce poranil, vyvolal jeho skutek mezi představiteli okupační správy velké rozhořčení. To ještě vzrostlo poté, co na Bílou sobotu 23. března krátce po půlnoci byli zastřeleni dva příslušníci německé finanční stráže ve vesničce Březí, nacházející se asi 10 kilometrů od Domažlic. Nacisté předpokládali, že tento čin spáchali „neznámí pachatelé“. Expertíza však prokázala, že byli zabiti Smudkovou zbraní. Druhý den bylo v Domažlicích zatčeno 100 lidí jako rukojmí, přičemž 50 mužů bylo uvězněno již v noci z 20. na 22. 3. Na všech 150 zatčených Čechů byla ulavena tzv. ochranná vazba a byli deportováni do koncentračního tábora Flossenbürg v Bavorsku. Část z nich byla od června 1940 postupně propouštěna, ale většina zde setrvala až do konce války. Cílem těchto opatření bylo zastrašit české obyvatelstvo a znesnadnit tak Smudkovi jeho útek. Nacisté se také pokusili Smudka před českým obyvatelstvem deklasovat na kriminální živel. Na plakátovaných vyhláškách tak byl domažlický junák líčen jako „bezohledný násilník, který proti každému ihned použije střelné zbraně.“ Na jeho dopadení byla vypsána 120-ti tisícová odměna.

V té době byla již nucena vyjádřit se k událostem na Domažlicku i protektorátní vláda. 23. března vydala prohlášení, které ostře odsuzovalo „tyto ohavné zločiny“ s odvoláním na odpor českého národa vůči násilným činům. V prohlášení dále stojí: „Pachatel neměl ani zlomku citu národní odpovědnosti, které je si národ tak disciplinovaně vědom.“ Není bez zajímavosti, že velice podobnými slovy budou na Smudka útočit o několik let později i komunisté. Na Smudkův čin reagovali ovšem i složky zahraničního odboje. Na titulní straně časopisu Čechoslovák, který vydávalo exilové ministerstvo zahraničí, vyšel 29. března komentář, který označoval prohlášení protektorátní vlády za vynucené a Smudka nazýval hrdinou: „Student Jan Smutek [sic] a neznámí pachatelé zabili agenty Gestapo a německou stráž v sebeobraně a nedopustili

se zločinu proti národnímu svědomí.“ I další čísla tohoto časopisu pak informují o Smudkovi. „Český lid udělá jistě vše, aby hoch nepadl do rukou nacistických zločinců,“ napsal časopis 26. dubna 1940.

Jan Smudek se po svém útěku několik dní skrýval v lesích na Domažlicku. Jídlo a náhradní oblečení získával od svých příbuzných a známých, které navštěvoval výhradně v noci. Přespával pak v senících, stozích a lesních chatách. Poté, co zastřelil dva příslušníky německé finanční policie, kteří jej zadrželi a odváděli na strážnici, absolvoval Smudek několikahodinový útek lesem s pronásledovateli v patách. 24. března, tedy na Boží hod velikonoční, se Smudkovi konečně podařilo najít bezpečný úkryt. S pomocí spolužáka Karla Kuby jej u sebe ubytoval bývalý legionář Josef Sedláček z vesnice Černíkov u Kdyně. Sedláček pak obstaral Smudkovi náboje, barvivo na vlasy a brýle, takže pronásledovaný student mohl změnit svoji vizáž. Po dvoudenním odpočinku se pak Jan Smudek vydal do Švihova u Klatov na ranní vlak do Prahy.

Tehdy se již vytvářela kolem Jana Smudka lidová legenda. Byl nazván „Nepolapitelným Janem“ a jeho útek byl, jak poznamenává jedno dobové hlášení Sicherheitsdienstu (SD), sledován českými obyvateli protektorátu s nevšedním zaujetím. Smudkovo „nepolapení“ bylo považováno ze velikou německou prohru, a proto si jej značná část Čechů přála. „Jsou tu k dispozici zřetelné náznaky, že je [Smudek] určitou částí společnosti propagován jako národní hrdina. Bylo také zjištěno, že značná část českého národa je jednoznačně připravena při jeho ukrývání být nápomocna,“ uvádí jeden z dokumentů nacistické provenience. Jeden z donašců nacistických bezpečnostních složek dokonce zachytil pokyn jistého vysokého četnického důstojníka, aby jeho podřízení při setkání se Smudkem buď tomuto v dalším útěku pomohli, anebo jej místo zatčení zastřelili, aby nedošlo k prozrazení lidí, kteří Smudka na útěku podporovali. K podobným závěrům dospěl též bavorský gauleiter NSDAP Wächtler, který Domažlicko (spadající do jeho župy) 28. března 1940 osobně navštívil a telefonicky hlásil úřadu říšského protektora, že Jan Smudek uniká německým bezpečnostním složkám jen díky pomoci českého obyvatelstva. Nelze se tedy divit, že pod dojmem těchto hlášení nacistický okupační aparát v represivních opatřeních přitvzoval.

Plakátované výzvy ke Smudkově dopadení však vyvolaly kromě vlny solidarity s pronásledovaným mladíkem i vlnu nejrůznějších udání. Přicházela na četnické a policejní stanice ze všech koutů protektorátu. Část z nich tvořila vážně míněná udání loajálních občanů, některá měla zase čistě osobní podtext, jako následující případ: „Četnické stanici v Přeš-

ticích došel anonymní dopis z Příchovic, že u rolníka Kokošky v Příchovicích, č.p . 7, přespal poslední noc Jan Smudek. Na místo se dostavila četnická pátrací stanice z Plzně, nenápadně obsadila obec a 32 četníků provedlo v Kokoškově stavení zevrubnou prohlídku, jejíž výsledek je negativní. Jmenovaný je známý lakomec a pro svou povahu v obci velmi neoblíbený. Zdá se proto, že jde o akt pomsty. Po pisateli dopisu se pátrá. “4 Některá udání měla již dosti absurdní charakter. „Na policejní komisařství v Praze VII dostavila se Gertruda Drögerová z Prahy VII, Kamenická 1, a udala, že dne 28. března 1940 o 18 hodině šla po Příkopec a viděla v uniformě SS muže, kterého se ptala, kde je Wienerkaffee. Pokrčil rameny a působil na ní dojmem, že neumí německy. Byl vyšší postavy, 25 let starý, ramanatý, na jeho obličej se nepamatuje. Když 1. dubna viděla fotografie Smudka, uvědomila si, že je podoben shora uvedenému. Případ byl hlášen gestapu a Drögerová je obeslána na zítřek v 9 hodin komisařem Pannwitzem.“ Nelze ovšem vyloučit, že některá podobná udání mohla být podávána za účelem vědomého zahlcování policejního aparátu.

Na četnické a policejní stanice však nedocházela v souvislosti se Smudkovou aférou pouze udání. 6. dubna 1940 tak obdrželi na pražském policejním ředitelství anonymní dopis, ve kterém mimo jiné stálo: „Pomozte stůj co stůj utajiti Jana Smudka. Je to občanská a národní povinnost každého dobrého Čecha!!! [...] Jen ten největší bidák by mohl napomáhati k dopadení odvážného muže jako je Smudek.“ Pisatel dokonce připojil i malou báseň: „Proto radíme, prchejte pane Smudku, abyste zbažil český národ smutku!“ Podobný dopis byl zaslán o týden dříve též krajskému sekretariátu Národního souručenství v Plzni. V něm bylo navíc komentováno prohlášení protektorátní vlády k činům Jana Smudka. K pasáži o zavraždění dvou příslušníků německé finanční stráže bylo neznámým pisatelem připsáno: „Škoda, že tak málo!“

Po příjezdu do Prahy 27. března 1940 vyhledal Jan Smudek okamžitě v budově YMCY Jaroslava Valentu o požádal jej o pomoc. Ten se pokoušel Smudkovi zajistit bezpečné ubytování v Praze a zároveň zařizoval jeho odjezd za hranice po transportní lince vojenského odboje. Valentovi se však nepodařilo sehnat pro Smudka vhodné ubytování, a tak následující dvě noci strávil domažlický junák v nočních podnicích hlavního města. Teprve 29. března večer odvedl Valenta Smudka do konspiračního střediska ve Vodičkově ulici, které zde vybudoval pod krytím soukromé firmy bývalý tajemník Svazu záložníků Alois Bláha. Následujícího dne v šest hodin ráno pak nastoupil Jan Smudek spolu s několika dalšími příslušníky odboje cestu, která měla skončit v bezpečí za hranicemi okupované-

ho protektorátu. Podle vzpomínek Aloise Bláhy doprovodil „Nepolapitelného Jana“ na nádraží legendární štábní kapitán Václav Morávek. Smudek poté odjel do Veselí na Moravě, kde čekal až do 4. dubna na vhodnou příležitost k překročení hranic.

V době, kdy Smudek překračoval na Moravě státní hranici na Slovensko, měly již nacistické bezpečnostní orgány o další důvod navíc, proč o jeho dopadení intenzivně usilovat. Bezprostředně po Smudkově útoku na gestapa Neubauera se totiž rozběhlo vyslýchání Smudkových přátel a spolužáků z Kladna. Nejspíše z podnětu kladenského četnictva pak došlo k prověřování možnosti, zda Smudek nebyl jedním z pachatelů Kníestovy vraždy. Po zjištění, že Smudek v té době bydlel nedaleko místa činu, se kladenské gestapo zaměřilo na Smudkovy spolužáky. Tak byl 26. března vyslýchán i František Petr, který po několika-hodinovém výslechu doznal, že se na Kníestově zavraždění podílel.

Gestapo však mělo v rukou ještě jinou oběť, na niž mohlo koncentrovat svoji zuřivost za stálé unikání Jana Smudka. Byl jí domažlický rodák Ladislav Vojtěch, taktéž příslušník skautského oddílu, který tehdy bydlel na pražském Spořilově. Stejně jako celá řada Smudkových pražských přátel byl i on hlídán protektorátní kriminální policií. 29. března měl u jeho domovních dveří zazvonit Smudek, kterého Vojtěch údajně okamžitě varoval. Ačkoliv Smudek později tvrdil, že na Spořilově vůbec nebyl, Ladislav Vojtěch se k setkání s ním doznal. Smudek a někteří badatelé proto připouštěli i možnost, že zde gestapo nasadilo provokatéra, který byl Smudkovi podoben a Vojtěch jej skutečně za svého přítele považoval. Každopádně se Ladislav Vojtěch stal po svém doznání pro okupační představitele vhodnou osobou, na niž šlo demonstrovat nesmiřitelnost okupantů s lidmi, kteří napomáhali v útěku pronásledovanému Smudkovi. Proto byl Ladislav Vojtěch již druhého dne odsouzen zvláštním německým soudem k trestu smrti, který byl o několik dní později, 4. dubna 1940, vykonán v drážďanské věznici. Smyslem této popravky bylo bezpochyby zastrášení protektorátní veřejnosti a utlumení sympatií českého národa k „Nepolapitelnému Janovi“. Ladislav Vojtěch se tak stal prvním Čechem popraveným nacistickou okupační mocí. I na popraviště jej bude brzy následovat i další Smudkův přítel, František Petr. Ten byl odsouzen německým lidovým soudem v Berlíně k trestu smrti 12. 7. 1940 a popraven byl o dva měsíce později.

Tentýž den, kdy byl popraven v Drážďanech Ladislav Vojtěch, pak překročil Jan Smudek protektorátní hranice. Jeho pout pokračovala dále přes Slovensko a Maďarsko do sprátené Jugoslávie. Přes Blízký východ posléze Smudek odcestoval do Francie, kde

vstoupil do československého zahraničního vojska. Ani další Smudkovy osudy nepostrádají určité dramatickosti – po kapitulaci Francie absolvoval se skupinou několika krajanů neuvěřitelnou anabázi po francouzských koloniích. Ve Velké Británii byl pak Smudek na vlastní žádost přeložen od pozemního vojska k letectvu, kde pod krycím jménem Karel Doubek působil jako navigátor. Za svoji bojovou činnost byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939, Medailí za chrabrost a Medailí za zásluhy II. třídy. Na samém konci války se zde Smudek oženil s Margarethou rozenou Bushovou, která pocházela z Manchesteru.

O Smudkově úspěšném útěku z okupovaného protektorátu však československý zahraniční odboj neinformoval a zřekl se tak možnosti využít této události propagandisticky. Stalo se tak patrně na přání domácí odbojové organizace, která Smudkův útěk za hranice zprostředkovala a obávala se, že by v případě zveřejnění Smudkova dobrodružství (např. v rozhlasu) mohla být odhalena její převaděčská cesta. V důsledku toho se o úspěšném završení Smudkova útěku nedozvěděly ani nacistické bezpečnostní orgány. Zdá se, že Smudkova osoba pro nacisty představovala po určitou dobu jakýsi obávaný a záhadný element. Svědčí o tom událost z června 1940, kdy byl na Uralském (dnešním Puškinově) náměstí v Praze napaden automobil vysokého německého úředníka Rittershausena. „Gruppenführer Frank je toho názoru, že je třeba vyšetřit, zda tento skutek nepochází od Smudka. V tom případě by se Smudek musel ještě zdržovat v Praze. To není možné jen tak odmítnout, neboť dosud chybí jakákoliv zpráva o Smudkově vystoupení v cizině a dá se předpokládat, že cizina by o jeho úspěšném útěku určitě informovala.“

Je třeba také zmínit, že Smudkovy dramatické osudy se ještě během války staly předmětem filmového ztvárnění. Přímo o Janu Smudkovi byl natočen již v roce 1942 sovětským režisérem Vladimírem Petrovem gruzínský film Uchinari Jani (Nepolapitelný Jan). Film jasně ukazuje, že osoba Jana Smudka symbolizovala ve své době nejen pro českou společnost, ale i pro mezinárodní veřejnost československý domácí protinacistický odboj. Filmový „gaspadín Smudek“ je tak jedním z českých studentů, uvězněných 17. listopadu 1939, a po propuštění z koncentračního tábora se zapojuje do protinacistického odbojového hnutí. Jezdí pak po protektorátu s odbojovou vysilačkou, zabije několik Němců a v samém závěru jej vidíme střítet na uniformovaného SS-mana v jedoucím mercedesu, který má nejspíše představovat Reinharda Heydricha. Kromě Sovětů se nechali Smudkovým nevšedním příběhem inspirovat i tvůrci slavného amerického filmu Casablanca, kteří

tak jednu z hlavních postav označili za uprchlého českého odbojáře. K tomu je nutné podotknout, že Smudek se skutečně na svém útěku z Francie v Casablance zdržoval. Vystupoval zde pod jménem Charles Legrand.

Po návratu do osvobozené vlasti se stal Jan Smudek v pravém slova smyslu „hvězdou“. V novinách vycházela na pokračování reportáž popisující jeho dobrodružnou cestu za svobodou, žurnalisté měli zájem o jeho rozhovory. I proto se Smudek, pracující jako správce strojírenského podniku v Hranicích u Aše, rozhodl pro politickou kariéru. Vstoupil do Československé strany lidové a stal se lídrem její kandidátky do parlamentních voleb v roce 1946 na Karlovarsku. Vystupoval též na předvolebních shromážděních lidové strany. Přes svoji značnou popularitu v letech války však Smudek v parlamentních volbách neuspěl.

V únoru 1947 se stal Smudek obětí provokace Obranného zpravodajství (OBZ), ovládaného komunisty. Smudek byl vyzván k tomu, aby převedl přes hranice do západní zóny Německa údajné protikomunistické pracovníky, ve skutečnosti agenty OBZ. Díky zásahu jiných policejních složek nedošlo k dalšímu rozvinutí této zpravodajské dezinformační hry. Smudek byl na hraniční hoře Čerchov 17. 2. 1947 zatčen a za pokus o ilegální přechod hranic odsouzen ke 14 dnům vězení. V důsledku toho opustila Smudkova manželka s dcerami Ilonou a Nikolou Československo. Po únorovém převratu je následoval i „Nepolapitelný Jan“. V druhém exilu se Smudek věnoval především soukromému podnikání, stýkal se též s lidoveckým politikem Ivo Ducháčkem. Pobýval převážně ve Francii.

Ačkoliv byl Jan Smudek v poválečném Československu oslavován jako národní hrdina, pro komunistickou historiografii se stal pro svůj odchod do exilu jako typ hrdiny nepoužitelný a jeho odbojové činy byly komunistickými historiky odsouzeny. Smudek tak byl označen za lehkovážného dobrodruha s individualistickými a sobeckými sklony. Rozporupně byla přijímána Smudkova činnost především na jeho rodném Chodsku, kde v důsledku jeho útěku přišlo o život několik nevinných lidí. I to bylo zřejmě důvodem toho, proč Jan Smudek po svém návratu z exilu v devadesátých letech nevystupoval na veřejnosti. „Nepolapitelný Jan“ tak zemřel v Dílech u Domažlic 17. listopadu 1999.

Vydává OÚ Díly

Díly 75, 344 01 Domažlice, IČ: 00572586

e-mail: dilcak@obec-dily.cz

reg. číslo: MKČR E 17792

Redakční rada ve složení:

B. Anderlová, M. Heran, L. Holubová, P. Konšel, Ing. J. Sokol